

**FARG‘ONA VODIYSIDAGI BOLALAR ORASIDA O‘TKIR
PERIODONTITNING EPIDEMIOLOGIK TAHLILI VA DAVOLASH
SAMARADORLIGINI MODELLASHTIRISH**

Qutibiddinov Nuriddin Najmiddinovich

Emu 2-kurs magistranti

Qo‘qon universiteti Andijon filiali

Stomatologiya kafedrasi assistenti

ORCID iD: 0009-0005-3793-8355

DSc, professor Shovkatov Oybek Shovkatovich

Fakultativ Stomatologiya kafedrasi mudiri

Annotatsiya: Ushbu tezis Farg‘ona vodiysida istiqomat qiluvchi bolalar orasida o‘tkir periodontit bilan kasallanish darajasi, xavf omillari va davolash samaradorligini modellashtirishga bag‘ishlangan. Tadqiqot maqsadi kasallik tarqalishini prognozlash, individual davolash strategiyasini ishlab chiqish va profilaktik choralarning samaradorligini oshirish imkonini beruvchi matematik va statistik modellarni ishlab chiqishdan iborat. Tezisdagi yosh, jins, yashash joyi va ijtimoiy omillarning kasallik rivojlanishiga ta‘siri tahlil qilinadi hamda davolash turiga qarab sog‘ayish ehtimolligi baholanadi.

Kalit so‘zlar: O‘tkir periodontit, bolalar stomatologiyasi, Farg‘ona vodiysi, epidemiologiya, matematik modellashtirish, davolash samaradorligi.

Mavzu dolzarbligi

O‘tkir periodontit bolalar stomatologiyasida dolzarb va keng tarqalgan muammolardan biri hisoblanadi. Kasallikning tez rivojlanishi, asoratlarning xavfi va bolaning hayot sifatiga salbiy ta‘siri uni jiddiy tahlil obyekti qiladi. Farg‘ona vodiysi hududida aholining zichligi, ekologik sharoit, oziqlanish odatlari va ijtimoiy faktorlar bolalar orasida og‘iz bo‘shlig‘i kasalliklarining, xususan o‘tkir periodontitning yuqori darajada tarqalishiga imkon yaratadi. Shuningdek, tish va periodont to‘qimalari o‘sish jarayonida bo‘lgan bolalarda yallig‘lanish tez rivojlanadi, shuning uchun kasallikni erta aniqlash va davolashning ahamiyati katta. So‘nggi yillarda stomatologiyada matematik modellashtirish va statistik tahlil usullarini qo‘llash kasallik tarqalishini prognozlash, xavf omillarini aniqlash va davolash natijalarini oldindan baholash imkonini beradi. Shu nuqtai nazardan, Farg‘ona vodiysida bolalar orasida o‘tkir periodontit epidemiologiyasini o‘rganish va davolash samaradorligini modellashtirish ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb masala hisoblanadi.

Muammo va tahlil

O'tkir periodontit bolalarda dolzarb stomatologik muammolardan biri bo'lib, uning asosiy xususiyati tez rivojlanishi va klinik belgilar erta aniqlanmasligida namoyon bo'ladi. Bolalar tish va periodont to'qimalari o'sish jarayonida bo'lganligi sababli, kasallik tez sur'at bilan rivojlanadi va yiringli asoratlar, tish to'qimalarining buzilishi va bolaning umumiy sog'lig'iga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. Epidemiologik tahlil natijalari ko'rsatadiki, yosh, jins, yashash joyi, oziqlanish odatlari, ota-onaning stomatologik savodxonligi va ijtimoiy-eko-logik sharoitlar kasallik rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi O'tkir periodontit bolalarda tez rivojlanadigan stomatologik kasallik bo'lib, uning asosiy muammosi klinik belgilar erta aniqlanmasligi va tez asoratlanish xavfidir. Epidemiologik tahlillarga ko'ra, yosh, jins, yashash joyi va ijtimoiy omillar kasallik rivojlanishiga sezilarli ta'sir ko'rsatadi. 6–8 yoshdagi bolalarda kasallik kamroq uchrashi, 12–14 yoshdagi bolalarda esa eng yuqori darajada namoyon bo'lishi taxmin qilinadi. Qishloq hududlarida yashovchi bolalarda davolash va profilaktik choralar cheklanganligi sababli kasallik rivojlanishi ehtimoli yuqoriroq bo'ladi. Tahliliy modellashtirish va epidemiologik baholash shuni ko'rsatadiki, o'tkir periodontit rivojlanishi ko'p omillarga bog'liq bo'lib, ularni tizimli tahlil qilish kasallikni oldindan prognoz qilish, xavf omillarini aniqlash va individual davolash strategiyasini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. Shu bilan birga, bolalar orasida periodontal kasalliklarni oldini olish va davolash samaradorligini oshirish uchun profilaktik chora-tadbirlar, og'iz bo'shlig'i gigiyenasi bo'yicha ta'lim va erta tashxis alohida ahamiyat kasb etadi.

Davolash samaradorligini modellashtirish

O'tkir periodontitning bolalarda tez rivojlanishi va klinik belgilarining erta aniqlanmasligi muammosi, davolash samaradorligini oldindan baholashni dolzarb qiladi. Shu sababli davolashni faqat amaliy usul bilan qo'llash o'rniga, matematik va statistik modellashtirish yondashuvi bilan tahlil qilish tavsiya etiladi. Bashoratga ko'ra, An'anaviy davolashda sog'ayish ehtimoli taxminan 60–65% atrofida bo'lib, yallig'lanish va og'riq alomatlari sekin bartaraf etiladi. Kompleks davolash qo'llanilganda sog'ayish ehtimoli 85–90% gacha oshadi; klinik belgilar tezroq regressiyaga uchraydi va asoratlar rivojlanish ehtimoli sezilarli darajada kamayadi. Antibakterial terapiya bilan qo'llanadigan yondashuv og'ir va yiringli periodontit shakllarida eng samarali usul sifatida baholanadi; sog'ayish ehtimoli 90% atrofida prognoz qilinadi.

Modellashtirish shuningdek, yashash joyi va ijtimoiy omillarni hisobga oladi: shahar hududida istiqomat qiluvchi bolalarda davolash samaradorligi yuqoriroq, qishloq hududlarida esa imkoniyatlar cheklanganligi sababli sog'ayish ehtimoli biroz pastroq bo'lishi kutiladi. Shu bilan birga, xavf omillari (og'iz bo'shlig'i gigiyenasi yetarli

emasligi, chuqur kariyes, ratsiondagi shirin va yopishqoq mahsulotlar, ota-onaning stomatologik savodxonligi) modellashtirish jarayonida davolash strategiyasiga kiritiladi. Bu yondashuv kasallik rivojlanishini oldindan prognoz qilish va individual davolash rejasini ishlab chiqishda muhim ahamiyatga ega. **Natijada**, davolash samaradorligini modellashtirish nafaqat klinik sog‘ayish ehtimolini oshiradi, balki bolalarda o‘tkir periodontitni profilaktik ravishda nazorat qilish va stomatologik xizmatlarni optimallashtirish imkonini beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. PERIODONTIT KASALLIGI TURLARI VA KLINIK KECHISHINI BAHOLASH. (2024). *Journal of Universal Science Research*, 2(10), 275-281. <https://universalpublishings.com/index.php/jusr/article/view/7688>
2. Sultonov, Ravshan Komiljonov, et al. "Dynamics of development of tissue structures of the trachea and bronchi wall in the period of six months of childhood." *European journal of modern medicine and practice* 2.4 (2022): 24-29.
3. 6. Садикова З. Ш., Султонов Р. К. Бир ёшгача бўлган чақалоқлар пневмопатияларида ички аъзоларни морфологик тўзилишини баҳолаш // *Miasto Przyszłości*. – 2023. – Т. 36. – С. 136-139.
4. **Nishanov E.J., Kenjayeva M.X., Kalandarova U.A.** *Parodontit rivojlanishida og‘iz patologik mikroflorasining roli*. Yangi O‘zbekiston, Yangi tadqiqotlar jurnali. 2025 // <https://phoenixpublication.net/index.php/TTVAL/article/view/6898>
5. Qodirov, M. (2023). BOLALARDA GINGIVIT KASALLIKLARNING PROFILAKTIKASI VA DAVOLASH. *Евразийский журнал медицинских и естественных наук*, 3(4 Part 2), 39–42. извлечено от <https://in-academy.uz/index.php/EJMNS/article/view/13077>
- 6.